

Prolo.in Aggeū.

rū.i.vbi pri⁹ fuerat p̄fus⁹: q̄ a⁹ reputabāt malefici ⁊ sa
cilegi ve p̄t⁹ ex gest⁹ aplo⁹ ⁊ martyru⁹. o In tpe illo
q̄ adducā vos. de locis occult⁹ ad public⁹: sicut p̄t⁹ de san
cto silvestro ⁊ multis alijs latetib⁹ pp̄ rabiē p̄secutois: q̄ p̄
p̄stantiū ⁊ alios principes fidēles fuerāt assecurati ⁊ val
de exaltati. p̄t⁹ cū
cōuertero captiu
itatē v̄am. p̄us effi
illi qui dēphende
bāt tanq̄ xpiani
occideban⁹ v̄l dā
nabantur: sicut ca
ptiu⁹ ad fodiendū
bareā et alia opa
seruilia et dura: vt
p̄t⁹ ex gestis mltō
ru martyrū. q
Dicit dñs. q̄ ē ipfa
veritas: t̄ regnat in
secula seculorum:
Amen.

In ca.iii.sophonias p̄pha.
nivobi d̄r in postil.
De p̄nacatix ⁊ re
dempta ciuitas co
lumba.
Additio.

Ubi in trās
latōenra di
cit: Redē
pta in bcbreō poni
tur qdā dictio ec
uoca: que vno mo
signat redemptam
⁊ alio modo signat
pollutā. Similēm
dictio ponit bic ⁊ malach. i. vbi d̄r. Offertis super altare
meū pollutū panē. vñ in secunda significatō accipiūt b
hebrei istā dictōem: qd̄ videt magis p̄sonū līfe.

In eo.ca. vbi d̄r in postil. Dispdidi gētes t̄c. Additio.
Dec qd̄ v̄r bic: Dispdidi gētes t̄c. aliter posset ex
poni ⁊ forte melius. Ad qd̄ sciendū q̄ put puer
bialiter d̄r: Felix quē faciūt aliena p̄icula cautūz:

sic deus intendens correctiōem ppli israelitici: puniebat
alias gētes manifeste p̄ pctis eoz vt inde sumeret ppli il
le eruditōem ad timendū deū ne silr ei p̄tingeret: t̄boc ē
qd̄ dicit p̄pha in p̄sonā dei. Dispdidi gētes. i. alias genti
lin̄ natōes. Dissipati sunt anguli eoz. ad oñdēdū q̄ acri
ter fuerunt puniti ⁊ totaliter desolati sic q̄ nullus rema
neret ibi: vñ dicit: Nō remanēte viro nec v̄llo habitato
re. Et qz ex hoc tēplo debuissent erudiri ad timendū deū
saltē timore seruili ne eis silia p̄tingerent: iō subdit in p̄so
na dei: Dixi: attamē timebis me: suscipies disciplinā. scz
ex flagell⁹ alioz. Et nō p̄ib⁹ habitaculū ei⁹ t̄c. Sz qz talē
disciplinā nō suscep̄nt: s̄ magis obdurati sunt: iō sub
dit: Diluculo surgetes. i. solicite. Corrupebit oēs cogita
tōes suas. Et qz taliz obstinatoz pena corñdens p̄ci
pue ad finale iudiciū referuat iō subdit. Quapropter expe
cta me in die resurrectōis mec in futur⁹. i. in die resurre
ctōis generalis que d̄f resurrectio dei inquantū a deo mi
risce efficiſ. ⁊ exponant cetera put in postilla.

In eo.ca. vbi d̄r in postil. Ultra flumina ethyopie.

Additio.
Dec qd̄ d̄r bic. Ultra flumina ethyopie. p̄rie d̄r d̄
terra illa vbi decē tribus fuerūt trāsmigrati p̄ sal
manasar regē assyrioz q̄ posuit eos iuxta fluiuz
gozan. vt bf.iii. Reg. xvii. t̄ tpe alexandri magni redu
si furunt miraculose: credit tñ ipos egressuros circa si
nē mudi: put bf in hystoria scholastica: ⁊ tunc reducēdi
sunt ad verū cultū dñsim⁹ sicut ⁊ alie gentes remanētes
sicut d̄ supra. T̄c redā oibus labi⁹ electū vt inuocēt
oēs in noie dñi. q̄ dē sicut trāsmigrati dicit̄ bic supplices
mē. f. dei inquantū p̄ p̄niam de p̄teritis būliabunt. Di

cun̄t etiā filij disp̄sor⁹ meor⁹: eo q̄ descēderūt ab illis
qui disp̄si fuerūt p̄ diuinā siniam. De istis ḡ p̄cludit h
p̄pha q̄ deferent deo mūera: sicut supra Eliae.xvii. di
cīt de cīscē. In tpe illo deferet munus dño exercitū
a pplo diuulso t̄c. qd̄ intelligit de p̄dictis: vt ibidem.
fuit largi⁹ in ad
ditione declara
tum.

Replica.

Terco
c. sopho
nie vbi
dr. Dispdidi gē
tes t̄c. postil. ex
ponit d̄ iudea si
cut totū capitu
lū de ea loquit̄.
H̄urg. aut p̄via
disgressiōis ex
ponit p̄ cautela
iudeor⁹ de puni
tōe gentili⁹: iu
xta illud: Felix
quē faciūt aliena
p̄icula cautū
s modicū colo
rebz illa disgres
sio: qz p̄ opposi
tū inde ex puni
tōne gētiū raro
vel nūq̄ facti se
cautiores s se

curiores: p̄ dñs ad vicia p̄aces: iuxta illud Dentro.
xxii. In crassatus ppli recalciitrauit. Et sequit̄: De
reliq̄t deū factorē suū t̄c. T̄p. n. p̄spitatis que ortu
habuit ex gētiū destitutōe ad vicia defluētes in tribu
latōib⁹ ad deūz recurrerunt. put videri poterit ex serie
veteris testamenti.

Incepit expositio plogi in aggeum. p̄betant.

Hieremias p̄pheta t̄c. Iste plogus dividi
tur in duas ptes: in qua⁹ prīma insinuat̄
missio p̄bete ad denunciandū t̄ps dom⁹
dñi edificāde pplo reuerso de babylonica
captiuitate. In secunda oñdit materia p
p̄bete: ibi. H̄ia aut que in tertiu. In p̄ma p̄cedit sic:
primo tangit de captiuitate: secundo de reuersiōe: ibi.
Geragesimo itaq̄ secundo anno. tercio tāgī missio
p̄bete: ibi. Lunq; a pplo isrl t̄c. Item in p̄ma pte p
mo tangit diversa ca captiuitatis: secundo tangit ca
duratōis: ibi. Sz cū memoratus ppli. dicit igr.
a Hieremias p̄pheta t̄c. libri secundi galypo. xxv.
vbi d̄r. a r̄ge qz nabuc. recessit q̄ adiurauerat eū p̄ teū
b Dplm isrl refert. biere. xxxiiii. nec intelligēdū ē q̄
referat cām. s. piurū sedechie: s̄ t̄rslatōem in captiui
tate. vñ sic d̄r ibi: H̄ec dicit dñs: Ego trādā ciuitatez
bāc in manu regis babylonis ⁊ succēdet ea igni ⁊ tu n̄
effugies de manu eius: s̄ p̄rehēsione p̄bēderis: t̄ in
manu eius tradēs.

Csz cū mēoratus. his tangi
tur cā duratōis captiuitatis: p̄mo ergo exprimēt cau
sa meritoria. secundo cā efficiens: ibi. Molens de⁹. ter
cio cā finalis: ibi. H̄ac rōne. dicit igr. **C**sz cū me
moratus ppli. s. ppli isrl hoc refert ad duas trib⁹ vel
ad aliquos relictos de decē. **D** Multis t̄pib⁹. bie
re. n. a seculo p̄fregisti iugū: rupisti vincula: diristi: non
seruā in oī colle sublimi ⁊ sub oī ligno frondoso tu. p
sternebaris mererit. **E** Et effusi. sang. innocētu⁹ ⁊
marie in tpe manasse. iiiij. reg. xij. Iusus sanguineūmo

Prologus in Aggeū

gium fudit manasses m̄l̄tū nūmis donec impleret bie-
rosalē usq; ad os: **H**ierec. xix. Libauerūt dñs alie nis in
enon quos nesciēt ipi & p̄es eoz & reges iuda: & re-
pleuerūt locū istū sanguine innocētū. **f** **S**e guiter
impiasset. i. impī fecisset: & sumit bicimpicias. put di-
cit oppositū pie-
tati q̄ est cultus

tei. **s** **D**ob
cas memoratas
scz culturā ydo-
lop et effusionē
sanguinis inno-
cētū. **b** **S**e
peuagita anno-
ruz. de q̄bus d̄z:
Hierec. xix. Cū
ceperint imple-
ri in babylone.
lxx. anni visita-
vo vos t̄. **D**i
Hac rōne ut cō-
plete nūero an-
no. lxx. **K** **C**
Novus populū
āiquo mortuo
q̄ vita hominis
raro exceedebat
lxx. annos psal.
Dies ānoz no-
strop in ip̄is. lxx
anni. **I** **S**e
ragesimo itaq;
secundo āno. h c
tangit reuersio
a captiuitate ba-
bylonica: & p̄u-
mo tangit occa-
sio reuersionis.
scz subuersio re-
gi chaldeoz &
successio regis
medorum in re-
gnū babylonīcū: secundo tangit cā meritoria reuersi-
onis: ibi. **C**uius p̄mo anno. tertio euentus reuersiōis
ibi. Nam moriente. Itē in prima pte primo tangitur
destructio regni chaldeoz: scdō successio regis medo-
ri: ibi. Darius qui medis t̄. dicit iḡ. **I** **S**exage-
simo itaq; secundo anno. duratōis captiuitatis iude-
oz: ecce t̄ps subuersiōis. **m** **R**egno chaldeoz sub-
verso. i. destrクト: & hoc īfecto balthasar rege: **D**ān.
v. cui regno. s. chaldeoz. **n** **A**dbuc octo āni ad re-
gnandū. i. ad p̄sistendū in honore regio. **o** **R**esta-
bant. b̄m p̄missionē bieremie. vñ **H**ierec. xxv. Cumq; co-
plēti fnerūt septuaginta anni: visitabo sup regē baby-
lonis. sed blasphemia & alia peccata abbreviauerunt
t̄ps illud. **p** **D**. s. regū. **a** **S**exta visio dani.
ōndit. **D**ān. v. De p̄ma. ii. vīsione br̄. **D**ān. ii. ca. te se-
cūda. iii. ca. que sicut dicit m̄gr in bystorijs ob hoc vi-
sio d̄r q̄ vidit in ea rer in fornace quartū sile filio dei:
& d̄r visio danielis: q̄ scribi in libro daniel: de tercia
br̄. iii. ca. quā nō scriptit daniel: s̄ est ep̄la regis quam
scriptit in vniuerso regno suo postq; de bestia restitu-
tus est in boiem & in regnū. de quarta habet. viii. ca. q̄
d̄r quarta visio daniel: nō b̄m ordinē libri: s̄ b̄m bysto-
ria. s. anno primo balthasar. de quinta br̄. viii. ca. s. an-
no tercio balthasar: & hec scripta fuit hebraice: p̄cedē-
tes & o chaldaice. de sexta br̄. v. ca. de qua dicit m̄gr in
bystorijs: **S**equitur sexta visio danielis: q̄ quarta ē in
daniele: s̄ hieronymus sextaz vocat eam in p̄logo ag-
gei: & hec chaldaice scripta ē: & dic̄t sexta visio b̄m or-
dinē bystorie: nō b̄m ordinē libri.

b **P**ropter cām sacrilegij. ecce cā subuersionis: sacri-
legi. ii. cōmisit balthasar bibens vīnū in vasis templi

divisio cultui mācipatis cū vrore & acubinis suis: dañ. v.
c **Q**ue. i. ca. **d** **E**adē visio p̄tinēt. v. ca. vel in loco
in quo tangit setta vīsio q̄ exprimit p̄m ibidē cū d̄r. **J**u-
eadē hora apparuerūt digiti. q. manus bois scribētis &
cādelabz in supficie p̄ctis aule regie: & rex aspicebat ar-
ticulos manus scri-
bentis.

e **C**ui p̄mo āno
Hic tangit cā me-
ritoriareuersionis
scz oratio danielis
p̄mo āt tangit hic
t̄ps in quo facta ē
oratio: secūdo ora-
tionis occasio: ibi.
Supputatis ānis
tercio tāgī orōnis
actio: ibi. **O**rās tā
p̄ se. quarto orato-
nis exauditio: ibi.
Cui p̄ gabrielē. Di-
cit iḡ. e **L**u. **s**
cēs **D**arij. Nota q̄
multi fuerūt darij.
Primus fuit filius
astyagis: qui darij
fuit auunculus cy-
ri: qui regnūz chal-
deoz expugnatuz
dario: vpote ma-
iori etate reddidit:
quo mortuo regnū
chaldeoz ad cyrus
nepotē eius deuo-
lūtū est. Alius fuit
darius filius bysta-
spis q̄ fgnauit. xxx-
vii. annus: cui an-
no sexto renouatū
est tēplū & p̄sumā-
tū. i. esdre. vi. **S**e-
niōres iudeoz edi-

ficabāt & p̄spahāt iūrta. p̄biaz aggei & zacharie filii ad-
do. & edificauēt & oſtruxerūt iūbēte deo iſrl & iūbēte cyro
& dario & artarrerē regibz p̄saw: & opleuerūt domū dei: t̄c.
b̄darij bystaspis fili' xerxes: in cō ocul'esdras inueniens
grāz obtinuit iūrlī reuerteret cū mlt̄ denarijs. j. esdre
vii. b̄t regis pincerha fuit neemias q̄ cū mlt̄ turba re-
uersus ē iūrlī data sibi licetia a rege ad instaurādū iūrlī
& muros e' dirutos: Neemi. ii. Terci' dari' dicit' ē cogmē
to nothys q̄ē p̄cessit scdō xerxes. Quart' fuit dari' fili'
arasami: que īfēcēt alexāder macedo: q̄ darius vltim'
fuit de regibz medoz & p̄saw. Qd ḡbic d̄r intell̄r de p̄mo
dario. s. cui successit cyrus in regnū. f **T**at deci. vi. ma-
nifestat. **D**ān. ir. **s** Supputatis ānis. captiuitatis iu-
deoz. h **Q**ue p̄ biere. fu. p̄mis. **H**ierec. xxv. & xxvi.
i. **O**rās t̄c. **D**ān. ir. k **G**er gabri. archā. **D**ān. ir. ad
bucloqnt me in orōne mea: ecce vir gabriel q̄ē viderā
in visione in principio citovolās terigit met̄c. **I** In ea
dē visio: **D**ān. ix. m **N**ā moriētēt̄c. b̄tāt̄c act̄ re-
uersiōis siue euētus: p̄mo iḡt̄ notaō ordo reuersiōis cuz
d̄r. nā moriētē supradicto r̄ge medoz. s. dario: & succedē-
te in reḡ cyro: scdō notaō efficiēt̄ cā cū d̄r. n **G**er en-
dē regē. i. cyz. j. esdr. i. tertio notaō ip̄a reuersio: ibi. p̄lin-
q̄z iſrl in iūrlī reductū. q̄rto subdit̄ ip̄a reuersiōis certifi-
catione: ibi. o **B**y storia scdō libri galyp. vi. p **E**t ini-
tiū esdre. j. c. q̄d iūqz a p̄. s. b̄ subdit̄ d̄ missiōe. p̄ber
p̄tāt̄c q̄ē miss̄: scdō tāt̄c missiōis act̄ v̄l euēt̄: ibi. p̄p
qd in scdō āno. tertio ad q̄d ē miss̄: ibi. Ut credat ople-
to nūero. Itē i p̄ia pte duo tāt̄c: ip̄dimtū restauratio-
nis ciuitat̄ & tēplū: & icredulitas p̄pli d̄ instātia t̄pis reedi-
ficatiōis: ibi. q̄ roe t̄c. **D**ic iḡ. q **L**u. a t̄c. j. esdr. iii. **C**r
Mortuo. cy. re. quē. i. volo circūētū infsec̄rgia scythaꝝ

Liber

legit. n. in chronicis q. cyrus multis regnis impugnatis et principib. supatis: scythes bello impetebat: to myris aut regina scytha dissimulato dolore filii sui quem iam cyrus in bello traxerat: dolose prius p. p. auerbi temuletum cum ducatis militi b. g. p. enecauit: caput vero cyri amputari atq. in utre buano sanguine ple

mii p. i. i. non

muliebatur incre-

pit. s. Satia te in-

quit sanguine que

quesisti. s. **A**c-

regnante dario. fi-

lio bystaspis d. q. j.

Esdre. v. 7. vi.

t. Qui memora-

to. s. cyro successit:

licet plures fuerint

intermedii. s. can-

buses: siue artarxes:

et ermeides et

fr. ermeides: que er-

meides moriens si

bi substituit: sicut

scribit in bystaspis

v. **E**t id est esdras

refert. j. esdre. in. 5.

7. iii. p. **Q**ua ro-

ne. i. qua ca.

Aggeus festinus et let-

q. seminavit in lachry-

mis ut in gaudio meteret:

destructum templum reedificat:

teumque prem induc loquuntur

Adhuc ymū modicū est ego

cōmouebo celū et terrā mare

et aridā et mouebo oēs gētes

qd. in secundo anno

tc. **H**ic notat euentus siue actus missiois. **T**āgīt g. tps

missionis cū dr.

In secundo anno regni mēorati dārī. filii

bystaspis: **Q**ui missus. s. aggeus. p. pha. et a quo: q. **A**deo.

ad quē: q. **A**d zorobabel tc. illud br. in principio aggei vbi

dr. in anno secundo dārī regis psax. in mēse. vi. in die una

mēsis factū est verbū dñi in manu aggei. pphete ad zorobel

filii salathiel ducez iuda. tc.

a. **E**t credat. hic tangit

ad quid sit missus: et sunt duo: p. h. m. est admonitio de cre-

dulitate p. p. tōis numeri anno tps repatōis i. l. m. secundū

et dissuasio imitatois tps nō credētis ibi.

b. **H**oc etiā addico. l. r. a. plana ē.

c. **A**gia autē q. in textu. **B**ta gīt ma-

teria. pphetic.

d. **R**eversione p. p. hoc nō dicit: q. ali-

qd. tāgāf d. reversioe p. p. actuali: s. q. p. p. reverso siebat

ppheta ad edificatois tēpli aggei. c. j. ascēdite in monte:

portate ligna et edificate domū et in fine eiusdez capili ba-

be. de hoc: et ingressi sunt et faciebāt opus in domo dñi.

e. **R**enouatioem ciuitatis. aggei. j. p. p. q. d. tps ēt habi-

teris in domibus laqueatis tc.

f. **O**bservantia sacer-

dotalē. aggei. ii. **I**nterrogat sacerdotes legē tc.

g. **E**t interitū regnoz. aggei. ii. **S**ubuerta solū regnoz et pte-

rā fortitudinē regni gētiū.

Explīcīt expō isti p. logi.

Postilla Nicolai de lyra sup aggeū ppheta incipit cū

additōibus pauli ep̄i burgen. t. r. p. l. c. mathie dorinck

ordinis minor.

Caplm. j.

Tanno secundo. **I**ncipit ppheta

aggei que diuidit in duas ptes. sej

in pphemū et tractatu: qui incipit

ibi. **H**ec dicit. In pphemio vō ponit

tur primo h. ppheta tps cum dicit

In anno scđo Dārī regis. **S**cdm

iosephū. r. l. libro antīq. iudai-

ec iste darius fuit fili⁹ bystaspis: et

fuit amicus zorobabel et fauorabilis iudeis: vt ptz. s. Esdre. vi. et hoc maxime fuit vt dicit iosephus: q. an- q. pmouereb̄ ad regnū psatum: fecit votū et si cotin- geret enī sic pmoueri faceret templū in hierlin edifica- ri: et ibi vasa deferri. **S**cdm vō. ra. sa. iste Darius fuit

filius assueri te-
gis et bester regi-
ne: et sic fuit fa-
uorabilis iude-
is rōne matris
sue q. fuit iudea
et fuit scđo di-
ctu: videt mibi
p. b. a. b. l. i. s. i. c. u. e.
declarauit diffu-
sus sup primū
caplin libri be-
ster: tñ fm vtrū
q. dcm: aggeus
p. b. a. t. p. re-
ditu: captiuita-
tis babylonice:
q. m. v. t. r. q. s. tñ
duo fuit regna-
uit post cyrum.

a. **I**n die una
mēsis. i. p. r. a. die
illius mēsis: eo
mō loqndi quo
dr. Ben. j. Et fa-
ctū est vespe et
mane dies vn.
. i. primus. secū-
do ponit nomē
pphete cum dr.

b. **F**act. ē ver-
do. in manu ag-
gei. i. q. ipm ag-
geuz tanq. p. dei
ministrū. **I**ste
em ē modus lo-

quendī hebraicus: p. t. etiā dīci q. in hoc exphē donū
p. b. p. t. e. datū aggeo q. similitudinez doni corgalis: q. d.
ponit in manu recipientis. tercio ponit q. bus. p. b. e-
uit cū dr. **C** Ad zorobabel filiū salathiel. et sic iste
zorobabel fuit nepos ioachi: matb. j. quem euilmera-
dach leuauit d. carcere: et posuit thronū ei. sup thronū
regū q. erat cū eo in babylone. iii. **R**eg. vlti.

d. **D**ucez iuda. co q. erat de tribu iuda. **E**t ad se-
sum filiū iose. sacer. magnū. isti. n. duo erāt p. c. p. a. l. o.
res in pplo: et iō. p. b. e. t. a. g. g. e. i. d. f. e. s. f. a. c. t. a. p. c. p. a. r.
et reliquo pplo p. n. **F** **H**ec dicit. hic p. n. incipit tra-
ctatus. Circa q. sciendū q. p. p. rediens de babylone

statum fundauit templū in ilrm. j. Esdre. in. 6. statu: su-
it impeditus a vicinis gentib: pg q. d. dicebat nō dum
aduenisse tps reedificādi tēpli. s. n. placeret dño pro-
tunc illa edificatio tolleret impedimenta: vt dicebat: p.
pter q. d. fuit negligens de illa edificatōe v. q. ad tps da-
rī regis: in quo aggeus sp. sancto illustratus repen-
dit eoz negligētiā exhortans ad templi edificatiōem

q. d. cōpletū fuit. vi. dārī anno. j. Esdre. vi. **S**cdm iose-
phū vō anno eius. vii. q. fuerunt diligentes in opan-
do. **H**ic igīt iste tractat in duas ptes diuidit: quia p.
mo arguit p. c. d. e. n. s. ne negligentia capi. sequēti. **P**rima in duas: q. p.
mo ponit arguitōis actus: secundo eius effectus: ibi.
Et audiuit. Circa primū dr. **G** **P**opulus iste dicit
Mondū venit tps. hoc dicebant pp. impedimenta su-
peruenientia a deo pmissa: vt dictū e: s. bo. nō valebat.
Deus. n. aliquā pmissit in ope sibi placito impedimen-
ta occurrere: vt maius meritū habeat in maiorī labo-
rī subdit. **b** **M**unquid tps vobis est. vt habite
tis in domibus laqueatis. i. vt faciatis edificia curiosa